

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola:	Střední škola obchodní, České Budějovice, Husova 9
Projekt MŠMT ČR:	EU PENÍZE ŠKOLÁM
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0536
Název projektu školy:	Výuka s ICT na SŠ obchodní České Budějovice
Šablona III/2:	Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo šablony:	VY_32_INOVACE_CJL_612
Předmět:	Český jazyk a literatura
Tematický okruh:	Česká a světová literatura od počátků do 19. století
Autor, spoluautor:	Mgr. Petra Lefanová
Název DUMu:	Kramářské písně
Pořadové číslo DUMu:	12
Stručná anotace:	
Prezentace seznamuje žáky s žánrem pololidové literatury – kramářskými písněmi, s jejich typickými znaky a náměty.	
Ročník:	1.
Obor vzdělání:	63-41-M/01 Ekonomika a podnikání, 65-42-M/02 Cestovní ruch, 66-41-L/01 Obchodník
Metodický pokyn:	Prezentace slouží jako doplněk pro výklad učitele. Otázky mohou žáci zpracovat písemně, případně mohou sloužit jako kontrolní test.
Výsledky vzdělávání:	Žák zasadí kramářské písně do kontextu literatury. Chápe jejich význam v lidovém prostředí a charakterizuje je z hlediska obsahu a funkce.
Vytvořeno dne:	1.9. 2013
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora.	

[online]. [cit. 2013-09-06]. Dostupné z: <http://www.nm.cz/Knihovna-nm/Oddeleni-KNM/Oddeleni-knizni-kultury/FOND-KRAMARSKE-PISNE/>

Kramářská píseň z 1. pol. 19. st.

KRAMÁŘSKÉ PÍSNĚ

Kramářská píseň – žánr pololidové literatury

Pololidová literatura

- slovesná tvorba na přechodu mezi tvorbou umělou a lidovou
- nevzniká přímo v lidovém prostředí, ale je pro ně tvořena
- nešíří se ústním lidovým podáním, ale zejména v rukopisech – tištěné kramářské písně nebo tzv. knížky lidového čtení
- texty vytvářely nižší vrstvy měšťanstva nebo drobná venkovská inteligence
- velmi oblíbené u lidových vrstev

Kramářské písně

- vznikaly už na konci **16. st.** a na poč. 17. st. až do **19. st.**
- funkce:
 - společenská** – setkání na trzích, jarmarcích, poutích
 - zpravodajská** – nahrazovaly zprávy dnešních novin, časopisů nebo televize
 - zábavná**
 - výchovná** – poučení bylo podstatným rysem všech písní
- dnes jsou kramářské písně nahrazeny bulvárním tiskem

Kramářské písně - náměty

- na konci 16. st. převažovaly duchovní písně
- tematika byla velmi **různorodá**:
- písně rekrutské a vojenské (rekrut = odvedenec)
- písně o přírodních úkazech (zemětřesení, povodně, požáry)
- písně o šťastné nebo nešťastné lásce
- písně o zázracích a nadpřirozených jevech
- písně o zločinech (vraždy, loupeže, přepadení)

Kramářské písně – typické znaky

- poutavost námětu
- dramaticčnost děje
- katastrofy, senzace
- uvedení místa a času – příběh je založen na reálné události
- jazyk: často nespisovný, hovorový, dialekt (viz úroveň jazyka v 17.–18. st.)
- dialogičnost – často vystupovali rodinní příslušníci
- velmi dlouhá píseň – většina z nich upadla v zapomnění
- literární hodnota - nízká

Kramářské písně – typické znaky

- **velmi dlouhý název písně**, např.
- *Nejnovější píseň o pravdivé a žalostné události, která bezdětná žena, láskou šílená, uškrtila nevinného synáčka svého vlastního manžela, což se stalo v měsíci srpnu roku 1885 v jednom městě blíže Tábora*
(zpívá se jako *Horo, horo, vysoká jsi*)
- *Novina jistá a pravdivá o jednom vojáku, kterýž přijeda z vojny k otci svému mlynáři blíž Znojima, kterýžto mlynář velmi žádostiv peněz, neznajíce syna svého, nocleh jemu dal a v noci jej zamordoval*
(zpívá se jako *Barboro, panenke svatá*)

Kramářské písně – typické znaky

- kulisou kramářova vystoupení bývala **obrazová tabule**

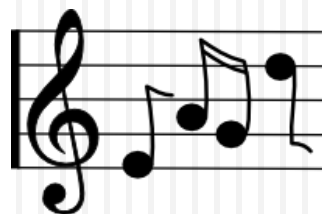
Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-09-06]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Moritatenerz%C3%A4hler.jpg>

Kramářské písně – typické znaky

- na plátně bývalo 6 až 12 obrázků
- dnes se přesně neví, jaký byl vztah mezi významovým členěním textů a tematikou jednotlivých vyobrazení na tabuli
- neví se ani, ke kolika strofám se vztahoval jeden obrázek
- nejčastěji byla na obrázku neutrální krajina, ornamentální výzdoba

Kramářské písně - melodie

- úloha melodie v kramářské písni je podružná
- **nové melodie nevznikaly**, písně se zpívaly na již známé melodie – např. z katolických barokních kancionálů nebo na lidovou píseň
- kramáři zpívali (deklamovali) za doprovodu **flašinetu**
- víte, jak vypadal flašinet?
- flašinet byl hudební nástroj, zpravidla poháněný klikou, který reprodukuje předem nahranou hudbu

Kramářské písně - prodej

- kramář si chtěl vydělat, proto vždy po svém vystoupení **prodával vytištěné písně**
 - lidé si je doma uchovávali a vážali do tzv. **špalíčků**
- Špalíčky – jsou soubory kramářských tisků v lidové vazbě

Špalíček kramářských písní
z 19. století

Výkladná píseň O HROZNÉM MORDU, jenž jeden bohaprázdný pán v hlavním městě Vídni roku 1843 spáchal

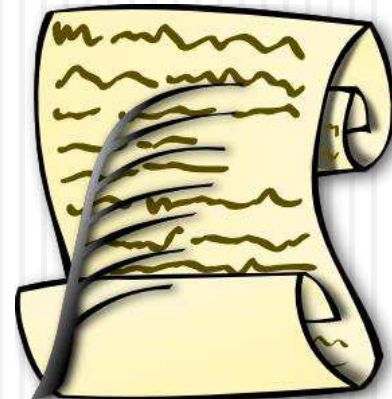
- Poslyšte, věrní křesťané, věci podivení hodné, jež se teď Rakousích staly, v městě Vídni vykonaly, ach, bože, poslyšme.
- V tom městě jsou velké domy, že se v nich lidé neznají, třeba čtyrky tisíce jich v jednom zůstávají, pět štoků vysoký.
- Roku tisíc osmistého čtyřicátého druhého byla nalezená panna, kus na kusy rozsekaná, všudy roznešená.
- Hlavu, plíce, játra, srdce, našli to lidé v truhlíce, každý se otřásl, zhrozil, kdo ty kousky těla spatřil, náramně se podivil.

Otázky k ukázce

1. Charakterizujte námět kramářské písně.
2. Jakým způsobem kramář udržuje kontakt s posluchači?
3. Kdo byli tito posluchači?
4. Najděte rým a určete jeho druh.
5. Najděte apostrofu.
6. Charakterizujte jazyk ukázky.

Pro zvědavé...

- Národní muzeum v Praze vlastní největší sbírku kramářských písní.
- fond čítá 40 000 sbírkových předmětů – buď ve formě samostatných listů nebo špalíčků
- více informací na www.nm.cz

Otázky

1. Vysvětlete pojem kramářská píseň.
2. Jaké funkce měla?
3. Zamyslete se nad tím, proč v 2. pol. 19. století kramářská píseň zanikla ?
4. Jaké náměty se v písni nejčastěji vyskytovaly?
5. Napište typické znaky kramářských písní.
6. Co byly tzv. špalíčky.
7. Proč si je lidé uchovávali?

Zdroj

- *Literatura pro 1. ročník středních škol.* první vyd. Brno: Didaktis, 2008. ISBN 978-80-7358-115-2.
- BENEŠ, Bohuslav. *Poslyšte písničku hezkou...: Kramářské písně minulých dob.* první. Praha: Mladá fronta, 1983. ISBN 403/22/85.8 23-048-83 09/4.
- Zdroje obrázků citovány přímo v textu
- obrázky ze sady klipartů -<http://www.pdclipart.org/index.php>